

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku (...) Stowarzyszenia [...] w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.
z udziałem zainteresowanych: M.G., "C." Sp. z o.o. w W.
o podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 grudnia 2017 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 14 stycznia 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. na rzecz (...) Stowarzyszenia [...] w W. kwotę 2400 zł (dwa tysiące czterysta) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 14 stycznia 2016 r. zmienił, zaskarżony apelacją przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W., wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 9 lutego 2015 r. w punkcie I i poprzedzającą go decyzję organu rentowego z dnia 28 listopada 2011 r. i ustalił, że do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne zainteresowanej M.G. za okresy opisane w decyzji nie wlicza się przychodu uzyskanego z umów zlecenia zawartych z C. Sp. z o.o. – Ośrodek [...] w

W. (pkt I), oddalił dalej idącą apelację (pkt II) oraz zniósł wzajemnie koszty postępowania apelacyjnego między stronami.

Sąd Apelacyjny w pierwszej kolejności wskazał, że postępowanie w sprawie zostało zainicjowane odwołaniem od decyzji organu rentowego dotyczącej podstawy wymiaru składek, a nie decyzji dotyczącej objęcia ubezpieczeniem społecznym. Stwierdził, że celem (...) Stowarzyszenia [...] w W. (dalej jako Stowarzyszenie), realizującego zadania przewidziane w ustawie o systemie oświaty, jest uzyskanie przez wychowanków tego Stowarzyszenia autonomii rozumianej, jako niezależność, samodzielność i zaradność życiowa na miarę indywidualnych potrzeb i możliwości rozwojowych. C. Sp. z o.o. jest natomiast niepublicznym zakładem opieki zdrowotnej i działa na podstawie ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej. Zainteresowana M.G. świadczyła na rzecz Stowarzyszenia na podstawie umowy zlecenia pracę polegającą na prowadzeniu zajęć pedagogicznych w ramach programu WWKSC, pracę na stanowisku terapeuty zajęciowego oraz na podstawie umowy o pracę wykonywała obowiązki pedagoga specjalnego. Ze spółką C. zawierała umowy cywilnoprawne na świadczenia terapeutyczne. Zatem, w ocenie Sądu Apelacyjnego, w rozpoznawanej sprawie nie ma podstaw do stosowania regulacji z art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.). Materiał dowodowy nie pozwalał bowiem na ustalenie, że praca zainteresowanej M.G. wykonywana na rzecz spółki C. była pracą świadczoną na rzecz Stowarzyszenia. Oba podmioty prowadzą różne przedmiotowo rodzaje działalności. Stowarzyszenie prowadziło placówkę oświatową dla realizacji obowiązku szkolnego dzieci z upośledzeniem umysłowym, zaś spółka C. realizuje programy medyczne w kontraktach z Narodowym Funduszem Zdrowia. Przedmiot działalności obu podmiotów, jak i czynności wykonywane przez zainteresowaną na ich rzecz nie były tożsame. Stąd bez znaczenia było udostępnienie Spółce przez Stowarzyszenie nieodpłatnie pomieszczeń. Zainteresowana wykonując usługi na rzecz spółki C. nie wykonywała ich na rzecz Stowarzyszenia.

W skardze kasacyjnej od tego wyroku, zaskarżając go w całości, pełnomocnik organu rentowego zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego

przez niewłaściwe zastosowanie art. 8 ust. 2a, art. 18 ust. 1 i 1a, art. 20 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 ze zm.), przez błędne uznanie, że zainteresowana będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy ze Stowarzyszeniem, nie świadczyła pracy na rzecz tego Stowarzyszenia, wykonując pracę na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z C. Sp. z o.o., a tym samym, iż do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia zainteresowanej nie wlicza się wynagrodzenia uzyskanego z tytułu wykonywania umów cywilnoprawnych zawartych z C. Sp. z o.o. i nie zachodzą podstawy do objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi i zdrowotnym jako pracownika Stowarzyszenia oraz błędną wykładnię art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i przyjęcie, że wobec ustalenia, iż Stowarzyszenie i C.Sp. z o.o. prowadzą działalność na podstawie odmiennych regulacji prawnych nie jest możliwe uznanie, że praca zainteresowanej M.G. wykonywana na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych ze spółką C. nie była świadczona na rzecz pracodawcy, tj. Stowarzyszenia.

Skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy, ewentualnie o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania kasacyjnego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne związane z ustaleniem „czy dla zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych decydujące znaczenie ma okoliczność, iż płatnicy składek muszą prowadzić działalność na podstawie tych samych przepisów prawa materialnego i w tym samym zakresie, czy też dopuszczalne jest zastosowanie w/w przepisu nawet wówczas, gdy podmioty te działają na różnych podstawach prawnych i w różnych, choć zbliżono rodzajowo obszarach przy założeniu, iż po pierwsze oba podmioty związane są ze sobą umową o współpracę, a po drugie, że ubezpieczony, świadcząc usługi na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z jednym z podmiotów, świadczy je *de facto* na rzecz drugiego podmiotu, tj. pracodawcy, który

z pracy swojego pracownika na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z innym podmiotem uzyskuje korzyści finansowe i wpisujące się w cele związane z profilem działalności” oraz potrzebą wykładni art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zakresie przyjęcia, czy „dla zastosowania w/w przepisu konieczne jest występowanie tożsamości profili działalności pracodawcy i zleceniodawcy i ich działanie na tych samych podstawach prawnych”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną Stowarzyszenie wniosło o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o zasądzenie na jego rzecz od skarżącego kosztów zastępstwa procesowego według wartości przedmiotu zaskarżenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W rozpoznawanej sprawie, jako okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżący wskazuje wymagające rozstrzygnięcia istotne zagadnienia prawne oraz potrzebę wykładni art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Odnosząc się do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego stwierdzić należy, że zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę oceny, czy przedstawione zagadnienie jest

rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Jednocześnie zagadnienie prawne powinno być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571). Chodzi więc o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Musi więc ono pozostawać w związku ze sprawą (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003). Ponadto istotnym zagadnieniem prawnym w rozmiennieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19

marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383; z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, LEX nr 1661934).

Z kolei odwołanie się do przesłanki istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (tak: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego lub wątpliwości interpretacyjnych nie może się również sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka 2003 nr 13, poz. 5; z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179; z dnia 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, LEX nr 1678102).

Wobec powyższego podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 lutego 2017 r., II UK 693/15 (LEX nr 2238708), wydanym w sprawie dotyczącej tego samego skarżącego i stanu prawnego, wskazał, iż „art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie to dotyczy dwóch sytuacji. Pierwszą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z wymienionych w nim umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy. Drugą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z tych umów przez osobę, która wymienioną umowę zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. W tym ostatnim

przypadku, to w istocie pracodawca jest rzeczywistym beneficjentem pracy świadczonej przez pracownika - zleceniobiorcę/wykonawcę dzieła, bez względu na to, czy w trakcie jej wykonywania pracownik pozostaje pod faktycznym kierownictwem pracodawcy i czy korzysta z jego majątku. Celem takiej regulacji było, po pierwsze - ograniczenie korzystania przez pracodawców z umów cywilnoprawnych celem zatrudnienia własnych pracowników dla realizacji tych samych zadań, które wykonują oni w ramach łączącego strony stosunku pracy, by w ten sposób ominąć ograniczenia wynikające z ochronnych przepisów prawa pracy i uniknąć obciążeń z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne od tychże umów oraz po drugie - ochrona pracowników przed skutkami fluktuacji podmiotowej po stronie zatrudniających w trakcie procesu świadczenia pracy, polegającej na przekazywaniu pracowników przez macierzystego pracodawcę innym podmiotom (podwykonawcom), którzy zatrudniają tych pracowników w ramach umów cywilnoprawnych w ogóle nieobjętych obowiązkiem ubezpieczeń społecznych (umowa o dzieło) lub zwolnionych z tego obowiązku w zbiegu ze stosunkiem pracy (por. uchwałę z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46 oraz wyroki: z dnia 11 maja 2012 r., I UK 5/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 117; z dnia 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09, LEX nr 577824; z dnia 2 lutego 2010 r., I UK 259/09, LEX nr 585727 oraz z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266). „Praca wykonywana na rzecz pracodawcy” to praca, której rzeczywistym beneficjentem jest pracodawca, niezależnie od formalnej więzi prawnej łączącej pracownika z osobą trzecią. Oznacza to, że bez względu na rodzaj wykonywanych czynności przez pracownika wynikających z umowy zawartej z osobą trzecią oraz niezależnie od tożsamości rodzaju działalności prowadzonej przez pracodawcę i osobę trzecią, wystarczającą przesłanką zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest korzystanie przez pracodawcę z wymiernych rezultatów pracy swojego pracownika, wynagradzanego przez osobę trzecią ze środków pozyskanych od pracodawcy na podstawie umowy łączącej pracodawcę z osobą trzecią. Z punktu widzenia przepływów finansowych, to pracodawca przekazuje osobie trzeciej środki na sfinansowanie określonego zadania, stanowiącego przedmiot swojej własnej działalności, a osoba trzecia, wywiązując się z przyjętego zobowiązania, zatrudnia pracowników pracodawcy. Wszystko to

zaś ma na celu obniżenie kosztów zatrudnienia przez zastąpienie „oskładkowanego” wynagrodzenia za pracę „nieoskładkowanym” wynagrodzeniem za wykonanie dzieła lub za wykonanie usług”.

Taka sytuacja nie zachodzi w tej sprawie, bowiem na podstawie zawartej między spółką C. a Stowarzyszeniem umowy o współpracy przepływ pieniędzy szedł w odwrotnym kierunku. To osoba trzecia przekazywała środki finansowe pracodawcy, aby móc realizować zadania wynikające z zawartej z NFZ umowy o świadczenie usług zdrowotnych i korzystać z profesjonalnie wyposażonych sal do rehabilitacji dzieci. Pracodawca (odwołujące się Stowarzyszenie) uzyskiwał, co prawda z tytułu zawartej umowy o współpracy środki finansowe w postaci „zwrotu kosztów” eksploatacji sal i sprzętu terapeutycznego, ale nie można uznać, że ich źródłem była praca świadczona przez własnych pracowników w ramach umów zawartych ze spółką C., ponieważ była nim posiadana przez Stowarzyszenie i udostępniana tej Spółce „substancja” służąca rehabilitacji niepełnosprawnych. To przesądza o niezasadności wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Wskazać również należy, że Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skarg kasacyjnych w analogicznych sprawach, między innymi postanowieniami: z dnia 25 lutego 2015 r., II UK 215/14; z dnia 18 października 2016 r., II UK 657/15; z dnia 25 października 2016 r., II UK 674/15; z dnia 26 października 2016 r., II UK 693/15; z dnia 15 listopada 2016 r., II UK 709/15.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania na podstawie art. 98 k.p.c.